

Sittardse soldaten (in dienst) van Napoleon.

Lezing op donderdagavond 8 maart 2018 om 19:30 uur in Oos Zittesj Hoes, toegang via onderdoorgang Odaflat en dan rechts. Spreker **Ger Kitzen**

Al meer dan 35 jaar word ik gefascineerd door soldaten in dienst van Napoleon. Ik doe samen met mijn neef Hub Kitzen al meer dan 35 jaar stamboomonderzoek in de streek rondom Sittard, het departement van de Roer. Het heeft ons altijd verbaasd, hoe weinig informatie beschikbaar was over jonge mannen die moesten dienen onder Napoleon. Het kon toch niet zo zijn, dat zij allemaal de dans ontsprongen zijn.

Er waren dienstplichtigen, remplaçanten en vrijwilligers. De laatsten te onderscheiden in soldaten, al dan niet opgeklommen in de rangen en (hoger opgeleide) officieren. De enige officier die ik ken uit Sittard is Pieter Hendrik van Heinsbergen, geb. Sittard 1 nov. 1760. Hij was in de rangen geklommen tot kapitein.

In het oude archief van Grevenbicht vond ik een briefje, een Extrait Mortuaire, met de tekst dat een Henry Coenen overleden was te Buitrago in Spanje aan fièvre chaude. Gestorven 27-05-1808. Opzoeken in de B.S van Grevenbicht, acte 17 d.d. 20-07-1808 bevestigde dat. Een brief naar Service Historique de la Defence (**SHD**) te **Vincennes** leverde een negatief antwoord op: te weinig informatie. Met de kennis van nu is 4de regiment provisoir inderdaad onvoldoende informatie.

Toen op **11 december 2013** de scans **GR 20 Yc en 21Yc**, respectievelijk de stamboeken van de Garde Imperiale en de Regimenten infanterie van Linie digitaal beschikbaar kwamen, heb ik gezocht maar niets gevonden.

Zonder de **naam van het Regiment** en het **Stamboeknummer** bereik je niets.

In die tijd hield **kolonel Michiel Dulfer**, commandant van Koninklijk Tehuis Oud Militairen en Museum (KTOMM) te Bronbeek in Arnhem, **groot Napoleonkenner**, een lezing op Bronbeek over de veldtocht van Napoleon in 1812 naar Rusland. Ik ben zelf museumgids op Bronbeek, en eveneens Napoleon-adept.

Tijdens deze lezing beweerde de kolonel, dat er meer overlevenden terug zijn gekomen aan Nederlandse kant, dan tot nu toe aangenomen, waaronder vele deserteurs. Van de meeste gedeserteerden werd dat wel opgetekend in het betreffende stamboek. Wie zich bij aankomst in Parijs niet meldde of kon melden (er was in 1813-1814 in Parijs veel verwarring en onduidelijkheid), kwam ook als deserteur te boek te staan. Waarschijnlijk zijn er wel meer teruggekeerd uit Russische krijgsgevangenschap dan tot nu toe werd aangenomen.

Zijn opmerking was, dat het goed zou zijn, om gericht onderzoek te doen in de archieven in Vincennes naar Nederlanders in de stamboeken aldaar.

Er kan nog menig student geschiedenis afstuderen of promoveren met de bronnen van de SHD in Vincennes en de Archives Nationales in Parijs over Nederlanders in Franse dienst. Daar zijn niet alleen stamboeken bewaard gebleven maar ook een enorme hoeveelheid rapporten en verslagen van garnizoensplaatsen en campagnes van de regimenten en andere eenheden waarin veel Nederlanders hebben gediend.

U begrijpt mijn opwinding, toen ik een artikel las, dat het Nederlandse Instituut voor Militaire Historie (**NIMH**) onderzoek toegankelijk had gemaakt. Een Nederlandse vrijwilliger, Wil Oteman uit Tegelen, historisch onderzoeker en publicist, was tien jaar geleden al begonnen met het fotograferen van de belangrijkste stamboeken van het SHD in Vincennes.

De informatie op de foto's, Regiment, Stamboeknummer, achternaam en voornamen soldaat, naam van de ouders, geboorteplaats en -datum, het Kanton, het Departement, Inventaris nummer SHD, bijvoorbeeld, **21Yc 731** (nummer boek) . Al deze informatie is in een spreadsheet verwerkt en door het NIMH toegankelijk gemaakt.

In een keer had ik meer dan 10 namen **Kitzen** voor nader onderzoek beschikbaar, ook **Henry Coenen** zat erbij, **100ste regiment infanterie van Linie**, de cirkel was rond.

Met bovenstaande informatie kun je nu snel een persoon op naam opzoeken, maar dan ben je er nog niet. Bij zijn inschrijving staan meer interessante gegevens. Allereerst een **signalement**: taille=lengte in meters, visage = gezicht, front = voorhoofd, yeux = ogen, nez = neus, bouche = mond, menton = kin, cheveux = haren, sourcils = wenkbrauwen , marques particulier = bijzondere kenmerken. Daarnaast de datum van zijn **binnenkomst bij het corps**, zijn **bataljon** en **compagnie** en eventueel voorgaande of opvolgende regimenten. Zijn dienstgraad en bijzondere daden, vertrek, dood, veldslagen, desertie, blessures etc.

Op dit moment zijn **30.000** inschrijvingen (deels) beschikbaar. De heer Oteman verwacht binnen 2 jaar op een totaal van **57.000** Nederlandse soldaten van Napoleon te komen, exclusief de marine. Van de marine verwacht hij tenminste **10.000** namen te kunnen vinden. **Waaronder militairen uit Limburg en Zeeuws-Vlaanderen uit de periode 1797-1814**

Voorgaande inleiding heb ik nodig om tot de **agenda van mijn lezing** te komen.

1-Inleiding, waarom dit onderwerp?

2-Onderzoek in Chateau Vincennes nabij Parijs.

3-Digitalisering van de archieven Yc 20 en Yc 21 van Chateau Vincennes sinds 2013.

4-Onderzoek vanuit het NIMH, aanleiding het geringe aantal Nederlandse overlevenden van de **tocht naar Rusland in 1812**.

5-Lijst van soldaten, te sorteren op **naam, geboorteplaats en regiment**

6-Korte **zoekinstructie** van **markante personen** uit de lijst van Sittard

7-Geschiedenis van de **vier** regimenten (12e, 65e, 51e en 130^e regiment van linie) met totaal 39 namen, waarin de meeste Sittardse Soldaten zaten.

8-Diverse onderdelen van de **Napoleontische Garde** met 7 Sittardse Soldaten

9-Waarom is er zo weinig bekend van deze **93** Sittardse Soldaten, waarvan 63 geboren tussen **1790 en 1794**, respectievelijk **9, 20, 14, 13 en 7** soldaten, gemiddeld 12 per jaar, met **een piek van 20 in 1791**? Dat moet in een kleine gemeenschap als Sittard toch invloed hebben gehad. *1 (zie o.a. verklaring onderaan samenvatting lezing door Michel Dulfer)

10-Waarom **zwegen de overlevenden**, wat is nog uit **overlevering** bekend?

11- de **Sint Helenamedaille** en Sittardse dragers (nog levend in 1856), o.a. **Canton**, Jean Gaspard (no 8 op de lijst) en de lijst in de kanselarij van het Loo.

12-Bijvangst door bestuderen pagina's met Sittardse soldaten, bijv. de **desertie van 3 soldaten uit Limbricht**.

13-Vragen

Als ontvangers van deze samenvatting van mijn lezing of bezoekers van het archief **een persoon van de lijst** herkennen, en mij meer informatie over deze persoon toespelen, dan zal ik er **tijdens de lezing aandacht** aan besteden.

Bijlage: 3 pagina's met 93 namen van Sittardse soldaten van Napoleon.

In de tussentijd tussen nu, **17 januari en 8 maart 2018** verwacht ik nog een tiental namen via Wil Oteman te ontvangen.

Namen zijn o.a.

108: Jean Mathieu Brandts, stamboek 6289, 46^e regiment infanterie van linie

109: Pierre Lambert Koehlen, 21Yc 612 stamboek 8919, 76^e regiment infanterie van linie

110: Jean Adam Koehlen, 21Yc 612 stamboek 8926, 76^e regiment infanterie van linie

111: Henry Willems, 21Yc 612 stamboek 8929, 76^e regiment infanterie van linie

112: Jean Joseph Chorus, 21Yc 613 stamboek 10356, 76^e regiment infanterie van linie

Links:

http://www.memoiredeshommes.sga.defense.gouv.fr/fr/arkotheque/inventaires/ead_ir_consult.php?&ref=FRSHD_GR20YC_01_ead&fam=10

http://www.memoiredeshommes.sga.defense.gouv.fr/fr/arkotheque/inventaires/ead_ir_consult.php?&ref=FRSHD_GR21YC_01_ead&fam=10

http://www.archieven.nl/mi/2231/?mivast=2231&miadt=2231&mizig=364&miview=tbl&milang=nl&micols=1&misort=last_mod%7Cdesc&mires=0&mip4=%24Sittard

<http://streekarchieffijsselmonde.nl/nederlandse-militairen-in-het-leger-van-napoleon/>

*1 Beste Ger: "Overigens is er zo weinig bekend van de overlevenden omdat er geen cultuur bestond om iets aan het papier toe te vertrouwen en als ze dat al deden was er geen uitgever om het uit te geven. En zeg nou zelf: wie was er nou vanuit de omgeving echt geïnteresseerd. Ieder voor zich en God voor ons allen. Zoiets.

De lagere rangen waren ook overwegend ongeletterd. Als ze al een brief door een enigszins geletterde medesoldaat naar huis stuurde heeft de familie die vaak niet bewaard.

Ik heb een boek dat heet 'Vlaamse soldatenbrieven' uit 1977. Heel lang geleden nog bij 'de Slegte' gekocht. Kostelijk wat een onzin die mannen naar huis (lieten) schrijven. Vaak over geld zorgen of even te melden dat ze nog in leven zijn. Vaak ook geen touw aan vast te knopen. Is het enige boek dat ik ken dat die spaarzame brieven gebundeld heeft. Er zijn maar weinig dagboeken van die groep militairen.

Memoires van hogere officieren des te meer. Maar die gaan vaak over de dapperheid, roem, eer en glorie.

Het enige dat ik wel fascinerend vind en wel eens zou willen onderzoeken is dat de erbarmelijke omstandigheden tijdens een veldtocht de soldaten er blijkbaar niet van weerhield om dienst te nemen. Blijkbaar lokte de schamele soldij maar wellicht ook dat de omstandigheden thuis nog erbarmelijker waren". **Kolonel Michel Dulfer**

Ger Kitzen, Venus 169, 6922LZ Duiven

g.kitzen1@chello.nl en 06-52620750